הכא נמי איכא נצויי אביו ונצויי רבו: פוחח פורס על שמע וכו׳: בעא מיניה עולא בר רב מאביי קטן פוחח מהו שיקרא בתורה אמר ליה ותיבעי לך ערום ערום מאי טעמא לא °משום כבוד צבור הכא נמי משום כבוד צבור: סומא פורס על שמע וכו׳: תניא אאמרו לו לרבי יהודה הרבה צפו לדרוש במרכבה ולא ראו אותה מימיהם ור׳ יהודה התם גבאבנתא דליבא תליא מילתא והא קא מיכוין וידע הכא משום הנאה הוא והא לית ליה הנאה ורבנן אית ליה הנאה כרבי יוסי דתניא א״ר יוסי כל ימי הייתי מצטער על מקרא זה 1והיית ממשש בצהרים כאשר ימשש העור באפלה וכי מה אכפת ליה לעור בין אפילה לאורה עד שבא מעשה לידי פעם אחת הייתי מהלך באישון לילה ואפלה וראיתי סומא שהיה מהלך בדרך ואבוקה בידו אמרתי לו בני אבוקה זו למה לך אמר לי כל זמן שאבוקה בידי בני אדם רואין אותי ומצילין אותי מן הפחתין ומן הקוצין ומן הברקנין:

מתני׳ אכהן שיש בידיו מומין לא ישא את כפיו ר׳ יהודה אומר באף מי שהיו ידיו צבועות גסטים לא ישא את כפיו מפני שהעם מסתכלין בו:

גמ׳ (א) גתנא מומין שאמרו בפניו ידיו ורגליו אמר ר׳ יהושע בן לוי ידיו בוהקניות לא ישא את כפיו תניא נמי הכי דידיו בוהקניות לא ישא את כפיו עקומות עקושות לא ישא את כפיו אמר רב אסי החיפני ד(ובשיני) לא ישא את כפיו תניא נמי הכי ואין מורידין לפני התיבה לא אנשי בית שאן ולא אנשי בית חיפה ולא אנשי טבעונין מפני השקורין לאלפין עיינין ולעיינין אלפין אמר ליה רבי חייא לר׳ שמעון בר רבי °אלמלי אתה לוי פסול אתה מן הדוכן משום דעבי קלך אתא אמר ליה לאבוה אמר ליה זיל אימא ליה כשאתה מגיע אצל 2וחכיתי לה׳ לא נמצאת מחרף ומגדף אמר רב הונא זבלגן לא ישא את כפיו והא ההוא דהוה בשיבבותיה דרב הונא והוה פריס ידיה ההוא דש בעירו הוה תניא נמי הכי זזבלגן לא ישא את כפיו ואם היה דש בעירו מותר א״ר יוחנן חסומא באחת מעיניו לא ישא את כפיו והא ההוא דהוה בשיבבותיה דרבי יוחנן דהוה פריס ידיה ההוא דש בעירו הוה תניא נמי הכי סומא באחת מעיניו לא ישא את כפיו ואם היה דש בעירו מותר: ר״י אומר מי שהיו ידיו צבועות לא ישא את כפיו: תנא טאם רוב אנשי העיר מלאכתן בכך מותר:

מתני׳ יהאומר איני עובר לפני התיבה בצבועין אף בלבנים לא יעבור בסנדל איני עובר אף יחף לא יעבור כהעושה תפלתו עגולה סכנה ואין בה מצוה נתנה על מצחו או על פס ידו הרי זו דרך המינות °ט) לציפן זהב ונתנה על בית אונקלי שלו ה״ז דרך החיצונים:

גמ׳ מ״ט חיישינן שמא מינות נזרקה בו: העושה תפלתו עגולה סכנה ואין בה מצוה: לימא תנינא להא דתנו רבנן ז) מתפלין מרובעות הלכה למשה מסיני ואמר רבא בתפרן ובאלכסונן אמר רב פפא מתניתין דעבידא כי אמגוזא: **מתני׳** האומר

יברכוך

דהכא אינצויי ליכא משום כבוד איכא: **קטן פוחח מהו שיקרא בתורה.** גדול פוחח הוא דאסור משום ולא יראה בך ערות דבר (דברים כג) אבל קטן אינו מוזהר או דלמא לא פליג מתני׳ בין קטן לגדול: **לדרוש במרכבה.** דיחזקאל: **פחתים.** גומות: **מתני׳ כהן שיש בידיו מומין.** לפי שהעם מסתכלין בו ואמרינן במסכת חגיגה (דף טז.) המסתכל בכהנים בשעה שנושאין את כפיהן עיניו כהות לפי שהשכינה שורה על ידיהן ח): **גמ׳ בוהקניות.** לונטיי״ש בלע״ז: **עקומות.** כפופות: **עקושות.** לצידיהן: **חיפני ובישני.** כהן שהוא מאנשי חיפה ומאנשי בית שאן מגמגמין בלשונן הן: **מפני שקורין לאלפין עיינין ולעיינין אלפין.** ואם היו עושין ברכת כהנים היו אומרים יאר יער ה׳ פניו ולשון קללה הוא כי יש פנים שיתפרשו לשון כעס כמו פני ילכו (שמות לג) את פני (ויקרא כ) ומתרגמינן ית רוגזי ומעי״ן עושין אלפי״ן ופוגמין תפלתן. ודאמרינן (ברכות לב.) דבי ר״א קורין לאלפין עיינין ולעיינין אלפין ההוא בדרשה: ט) **פניו ידיו ורגליו.** הנושא את כפיו חולץ מנעליו כדתניא (סוטה דף מ.) ואם יש בו מום יסתכלו בו ומתוך כך רואין את ידיו: **דעבי קלך.** ותניא בהכל שוחטין (חולין דף כד.) בשילה ובבית עולמים הלוים נפסלין בקול: **אלא וחכיתי לה׳.** מקרא זה בספר ישעיה: **לא נמצאת מחרף ומגדף.** שהיה קורא לחיתי״ן היהי״ן נראה כאומר והכיתי: **זבלגן.** עיניו זולפות דמעה: **לא ישא את כפיו.** לפי שמסתכלין בו: **דש בעירו הוא.** כבר היו רגילין אנשי עירו ולא היו מסתכלין בו עוד. דש לשון (ב) מרגיל כמו כיון דדש דש (גיטין דף נו:): י) **סטים.** קרו״ג: **מתני׳ אף בלבנים לא יעבור.** טעמא מפרש בגמ׳: **העושה תפלתו עגולה.** תפילין שבראשו עגולה כביצה וכאגוז: **סכנה.** שלא תכנס בראשו: **ואין בה מצוה.** דמרובעות בעינן: **נתנה על מצחו.** של ראש ושל יד על פס ידו: **הרי זו דרך המינות.** שמבזין מדרש חכמים והולכין אחר המשמע כמשמען בין עיניך ממש ועל ידך ממש ורבותינו דרשו במנחות (דף לז:) בגזירה שוה בין עיניךכ) זה קדקד מקום שמוחו של תינוק רופס ועל ידךל) גובה היד קיבורת בראש הזרוע שתהא שימה כנגד הלב: **על בית אונקלי.** על בית יד לבושו מבחוץ: **הרי זה דרך חילונים.** בני אדם ההולכים אחרי דעתם חוץ מדעת חכמים דבעינן לך לאותמ) ולא לאחרים לאות (שם): **ליפן זהב.** נמי כתיב למען תהיה תורת ה׳ בפיך (שמות יג) שיהא הכל מבהמה טהורה: **גמ׳ שמא מינות נזרקה בו.** המינין עובדי ע״זי) מקפידין בכך: **בתפרן ובאלכסונן.** כשהוא תופר בית מושבן צריך ליזהר שלא יקלקל ריבוען במשיכת חוט התפירה וצריך שיהא להן אלכסון כהלכתו (ג) במרובע שתהא אצבע ברוחב ובאורך שיהא אצבע ושני חומשין באלכסון: **כי אמגוזא.** עגולות כאגוז אבל עגולה כביצהס) וכעדשה שפיר דמי ולא תסייעא לברייתא ממתניתין:

מתני׳

כשאתה מגיע אצל וחכיתי לה׳. קשה כיון שלא היה יכול לומר חי״ת א״כ היאך הורידו רבי לפני התיבה כשגזר תענית כדאי׳ בהשוכר את הפועלים (ב״מ דף פה:) והא אין מורידין לא מאנשי חיפה ולא מאנשי בית שאן לפי שקוראין לאלפין עיינין ולעיינין אלפין וי״ל דכשהיה מתכוין לקרות החי״ת קורא אותה שפיר ע״י טורח אבל לא היה בקל ולפי שאמר ליה אליהו שעל ידו תמהר הגאולה לפיכך הורידו ע):

אם היה דש בעירו מותר. ואפילו במומין שבידו כדאמר בירושלמי בההוא כהן דהוו ידיה עקישי אתא לקמיה דרבי נפתלי אמר ליה כיון שאתה דש בעירך מותר:

סכנה ואין בה מצוה. פר״ת בשעת הסכנה יכול להסתכן בהן ולא תגין עליו המצוה ולא יעשה לו נס כמו לאלישע בעל הכנפים (שבת דף מט.):

בתפרן. כשהוא תופר בית מושבם צריך ליזהר שלא ימשוך חוט התפירה יותר מדאי ויתקלקל הריבוע ור״ת פירש דצריך שיהא התפר עצמו מרובע:

יברכוך

עין משפט נר מצוה

סז א מיי׳ פט״ו מהל׳ תפלה הלכה ב סמג עשין ב טוש״ע א״ח סי׳ קכח סעיף ל:
סח ב מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף לב:
סט ג ד מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף ל:
ע ה מיי׳ שם הלכה א טוש״ע שם סעיף לג:
עא ו מיי׳ פ״ח שם הלכה יב טוש״ע א״ח סי׳ נג סעיף יב:
עב ז ח מיי׳ פט״ו שם הלכה ב טוש״ע א״ח סי׳ קכח סעיף ל:
עג ט מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף לב:
עד י מיי׳ פ״י שם הלכה ה טוש״ע א״ח סי׳ נג סעיף יח:
עה כ מיי׳ פ״ד מהל׳ תפילין הלכה ג:
עו ל מיי׳ פ״ג שם הלכה טו טוש״ע א״ח סי׳ לב סעיף מח:
עז מ מיי׳ שם הלכה א טוש״ע שם סעיף לט:

רבינו חננאל

דאי לאו הכי אתו אביו או רבו לאינצויי. [**פיסקא**] קטן קורא בתורה ומתרגם. **פוחח פורס על שמע** שיקרא יוצר אור שתים לפניה ואחת לאחריה ומתרגם, **אבל פוחח אינו קורא בתורה ואינו עובר לפני התיבה** להתפלל י״ח ברכות בציבור **ואינו נושא את כפיו משום כבוד ציבור. פירוש פוחח,** לבוש בגד קרוע ואין בבגדיו בתי ידים אלא ידיו כמו ערומות. כמה דמתרגמינן [כאשר הלך עבדי ישעיהו ערום ויחף שלש שנים] כמה דמהלך עבדי ישעיהו פחח ויחף תלת שנין. **ירושלמי** סוף משקין מת לו מת קורע, מת לו מת אחר מרחיק שלש אצבעות וקורע, שלמו מלפניו מתחיל מלאחריו, שלמו מלמעלה מתחיל מלמטה, שלמו אלו ואלו ר׳ חייא בר אדא דמן יפו אמר נעשה כפוחח. [**פיסקא**] **סומא פורס על שמע ומתרגם. ר׳ יהודה אומר כל שלא ראה [מאורות] מימיו לא יפרוס את שמע.** כלומר לא יברך ברוך אתה ה׳ יוצר המאורות, שלא נהנה ונמצא מוציא שם שמים לבטלה. **תניא** אמרו לו לר׳ יהודה והלא הרבה צפו במרכבה ולא ראו אותה מימיהם כך הסומא. ודחי התם במרכבה באובנתא דליבא [תליא] מלתא, שראיית׳ קל[ה דל]א בעינן חולום חלום ואף על פי שהוא ער. הכא [לענין] ברכה בהנאה תליא מילתא והסומא אין לו הנאה בכך. **ורבנן** אית ליה לסומא [הנאה] באור וכדר׳ יוסי דאמר כל ימי הייתי מצטער על מה שכתוב כאשר ימשש העור באפלה, וכי מה אכפת לעור בין אפילה לאורה וכול׳. והילכתא [כרבנן] סומא פורס על שמע. [**כהן שיש בי**]**דו מומין לא** [**ישא וכו׳**]. תנא ב]פניו ידיו ורגליו. בוהקיות **לא ישא את כפיו,** וכן אם היו עקומות או עקושות לא ישא את כפיו. **חיפני ובישני** לא ישא את כפיו. תניא נמי הכי אין מורידין לפני התיבה לא אנשי חיפה ולא אנשי בית שאן ולא אנשי טבעונין מפני שקורין לעינין אלפין [ולאלפין עינין]. **אמר ליה** ר׳ חייה לר׳ שמעון בירבי אלמלא לוי אתה פסול אתה מן הדוכן, מאי טעמא משום [דעבי] קליך. אתא אמר ליה לאבוה, אמר ליה זיל אימא ליה כשאתה מגיע אצל וחכיתי לה׳ לא נמצאת מחרף ומגדף. ר׳ שמעון בר׳בי הוה קליה עבי ואמר לו ר׳ חייא שלא היה יכול לקרות חי״ת אלא היה קורא לחיתי״ן (חיתין) א) [היהי״ן] לפיכך א׳מר לו כשאתה מגיע לקרוא וחכיתי לה׳ נמצא שונא ישראל מוציאן בלשון הכאה ונמצא מחרף ומגדף. **תניא** זבלגן לא ישא את כפיו ואם היה דש בעירו מותר. פי׳ דש בעירו, ידוע ומפורסם. **תניא** סומה באחת מעיניו לא ישא את כפיו, ואם דש בעירו מותר. **מי שהיו ידיו צבועות אסטס לא ישא את כפיו מפני שהעם מסתכלין בו.** תניא אם היו רוב אנשי אותה העיר מלאכתן בכך, מותר. **תוספתא** בית הכנסת שאין להן מי שיקרא אלא אחד, עומד וקורא ויושב ועומד וקורא ויושב אפילו ז׳ פעמים. קטן מתרגם על ידי גדול, אבל אינו כבוד לגדול שיתרגם על ידי קטן, שנא׳ ואהרן אחיך יהיה נביאך. ראש הכנסת או חזן הכנסת לא יקרא עד שיאמרו לו הזקן בהם, שאין אדם מבזבז לו. חזן העומד לקרות, אחד עומד ומחזן לו עד שיקרא. כיצד זקנים יושבים, פניהם כלפי העם ואחוריהן כלפי הקדש, וכשמניחים התיבה פניה כלפי העם ואחוריה כלפי הקדש, וכשהכהנים נושאין [כפיהן] פניהן כלפי העם [ואחוריהן] כלפי הקדש, וחזן הכנסת וכל העם פניהם כלפי הקדש, שנא׳ ותקהל העדה אל פתח אהל מועד. אין פותחין פתח בית הכנסת אלא למזרח שכן ההיכל למזרח שנא׳ החונים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד מזרחה. **ירושלמי** תנ[י אחד] קורא בתורה ואחד מתרגם, (לו) [לא] אחד קורא ושנים מתרגמין. ובנביא אחד קורא ואחד מתרגם, אחד קורא ושנים מתרגמ׳ וכול׳ עד והתרגום מעכב. אמר ר׳ יוסי מן מה דאנן חמין רבנן נפקין לתעניתא וקרו ולא מתרגמי, הדא אמרה שאין התרגום מעכב. אמר ר׳ יונה אף על גב שאין התרגום מעכב טעה מחזירין אותו. [**מתני׳**] **האומר איני עובר לפני התיבה בצבועין, אף בלבנים לא יעבור. בסנדל איני עובר, אף יחף לא יעבור.** מאי טעמא חיישינן שמא נזרקה בו מינות. **העושה תפילתו עגולה.** פי׳ העושה תפיליו עגולין כאגוז. אלא כתנו רבנן תפילין מרובעות הלכה למשה מסיני ואמר רבא בתופרן ובאלכסונן. [**סכנה ואין בה מצוה**]. פיר׳ פעמים שנופל על פניו ברחום וחנון ואם הן תפילין בראשו עגולין ירצצו מוחו. וזו היא סכנה, ואין מצותן אלא מרובעות. **נתנה על מצחו או על פס ידו הרי זה דרך המינות. ציפה זהב ונתנה על בית יד של אונקלו,** פי׳ אצילי ידיו, [נ״א: תחת אצילי ידיו], **הרי זה דרך המינות. האומר**

מסורת הש״ס

א) [תוספ׳ פ״ג], ב) [פירוש בהבנת הלב ועי׳ תוס׳ ע״ז כח: ד״ה שוריינא דעינא ולדעת רש״י אבנתא דליבא הן טרפשי הלב], ג) [גי׳ סה״מ ורמב״ם ורא״ש אסטים ופואה ורי״ף אסטים וקואה], ד) [נ״ל וביׁשני], ה) [ברכות לב.], ו) [נ״ל ליפה יעב״ץ], ז) מנחות לה. [ע״ש שבת כח:], ח) [ועמ״ש תוס׳ בחגיגה טז. ד״ה בכהנים וכו׳ לדחות פרש״י דהכא והחליטו הטעם ע״פ הירושלמי משום היסח הדעת ע״ש], ט) [דיבור זה שייך קודם ד״ה בוהקניות], י) [שייך לעיל במשנה], כ) [דברים ו], ל) [שם], מ) [שמות יג], נ) בס״א: כומרים תלמידי ישו הנוצרי, ס) [עי׳ רש״ש], ע) [עי׳ תוס׳ ב״מ שתירצו באופן אחר],

תורה אור השלם

1. וְהָיִיתָ מְמַשֵּׁשׁ בַּצָּהֳרַיִם כַּאֲשֶׁר יְמַשֵּׁשׁ הָעִוֵּר בָּאֲפֵלָה וְלֹא תַצְלִיחַ אֶת דְּרָכֶיךָ וְהָיִיתָ אַךְ עָשׁוּק וְגָזוּל כָּל הַיָּמִים וְאֵין מוֹשִׁיעַ: דברים כח כט

2. וְחִכִּיתִי לַייָ הַמַּסְתִּיר פָּנָיו מִבֵּית יַעֲקֹב וְקִוֵּיתִי לוֹ: ישעיהו ח יז

גליון הש״ס

גמ׳ משום כבוד צבור. לעיל דף כג ע״א יומא דף ע ע״א גיטין דף ס ע״א סוטה דף לט ע״ב: **שם אלמלי.** עי׳ לעיל דף כא ע״א תוס׳ ד״ה אלמלא: **מתני׳ ציפן זהב.** סנהדרין דף מח ע״ב:

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ (תנא מומין שאמרו בפניו ידיו ורגליו) תא״מ ונ״ב הרא״ש והטור לא גרסי הך ברייתא ורב אלפס גרס לה ועי׳ בטור א״ח סי׳ קכח: (ב) רש״י ד״ה דש בעירו וכו׳ לשון רגיל כמו: (ג) ד״ה בתפרן וכו׳ אלכסון כהלכתו שתהא מרובע אצבע:

לעזי רש״י

לונטיי״ש [לינטילושי״ש]. מכוסה נמשים. קרו״ג. חריע.

מוסף רש״י

תפילין מרובעות. הבתים מרובעים (מנחות לה.). **בתפרן.** בתפירתן ישמור את ריבוען, שלא ימשוך חוטי התפירה יותר מדי שלא יכווצו ויקצר רחבו שקורין דגרוזלי״ר, **ובאלכסונן.** שיהא ריבוען מכוון ארכו כרחבו כדי שיהא להם אותו אלכסון שאמרו חכמים כל אמתא בריבועא אמתא ותרי חומשי באלכסונא, ולא יהא ארכו יתר על רחבו, שאפילו יש להו זויות פסולין (שם). **האומר. בתפלתו** (ברכות לג:).

א) מלשון רבינו משמע דר״ח אמר כן לר״ש בר ר׳ דלא כמו דאיתא בגמ׳ לפנינו ואולי דגי׳ אחרת היה לו וצ״ע.